

رسالة رصدنا ملة - فتأليف
مولانا تقي الدين

آلة الرصدية لزيج الشهادية

ت
ملكه محمد بن محمد
محمد بن محمد بن محمد
محمد بن محمد بن محمد

عموما

ثم دخل في ملكه الفهرست
محمد بن محمد بن محمد
الموسم

بسم الله الرحمن الرحيم • اهدنا طريق الاقوام يا كريم
 سلطان مراد پير تختگاه احدیت اول قدیم بی زوال
 و کریم لایزالدر که اجرام علویات شمس آثار قدرت
 ظاهره سیله یویدا و نجوم سموات جلوه انوار حکمت
 با بهره سیله روشنا اولمشد روسجان جواد قدیر
 بارگاه صمدیت اول حکیم متعال و منعم کثیر النوالدر که
 اجسام سفلیات رشات سحاب مکر متلینه نشو و نما
 بلذات کاینات لمعات آفتاب عنایتلریله
 ارتفاع و ارتقا بولمشد **ر**

تعالی اسدای خالق النسوجان	منور حمالکله کون مکان
جهانک مرادین برین پادشاه	قاپو کده شهنشاه پادشاه
وجود کدر قدرت اظهار ایدین	قوم عالمی یونع ایدین

دو نزد و در ایلمه چرخ فلک	اولوب حکمکه رام ملک ملک
لوا قبه آتش نشان سیتیک	کواکبه روشنند در حکمتک
بلوب بلهک دیدیر انبیا	علو ملک نور اتن ادریس سا
نه بسون انی راصد روزکا	بنیدر جو خراتد پیدر آشکار
ایدر صنعکی بلکه سرایشی	غرض قدرتی ایرد کنج کشتی
بولور یول تمحص طسیر تی حقیقه	اکا کیم اولور حنک بر قته
اولا توبه ایلد ظایک ابهر	او یوب نفسه کراه اولانی مکر
بزه آب ایمانله ویرجات	اودم کیم قوررتنده عین حیات

دیده خرد خردده بین رصا و آیین ادراک خورشید حقیقت
 داننده خیره و آیین فکر نفا و منین کمال نمایش صورت
 که صفاتند تیره کلک دیدر دیوان ازلی سید انبیا ک
 منشور رسالتن توقع صفوت و مهر بوتله مخصوص و مدت
 قدرت لم یزنی سرور اصغیا ک خاتم نبوتن نص شق قمر لیکه منصوص
 بیورب پر تو صبح تاثیر دین مسین لری قافدن قافه شعله
 صالوب و علو علوی اصنات شمع مهر تنویر

شرح مستین ری چراغ جان موجوداتی فوزان قلوب **نظم**

حسب خدا منشأ سر وجود	امام پد امطر لطف وجود
قوما سوی الهندن قدم اول	از لدن رسول مکر در اول
و یروب نوری ملک صد شرف	عدم ظمتمن ایلدی بر طرف
فلک مقدمندن اولوب ارجمند	نه بسون انک حالنی یزج بند
و بی راصد انجم آسمان	کوروب بملکه نجم سعدان وان
ایدوب تعبیه نیچه بیک سال ماه	سطلاب خورشیده شاقول ماه
کوروب طالعن جدیده اول شهک	قوی بولدی نخبتن رسول الهک
مب نظر سیاره مسعود ایدی	که احوالی باجله محمود ایدی

علو شانندن زمره صحب هداسی کو اکب آسمان هدایت و کفو
 مکانندن فرقه اجبا و اصد قاسی نجوم افق سعادت
 اید کلر نه اصحابی کالنجوم با بهم اقمه تیمم استمد یتیم
 حدیث شریفی فاله رصالی المد علییه و علی آله و صحبه اجمعین
 و رضی الله عنهم و رضوا عنه الی یوم الدین **نظم**

انک هر بر اصحابی بحسب هدا	طریق حقه جمله سی رسما
---------------------------	-----------------------

جمیع سنک افضلی اعلیٰ	ابی بکر و فاروق و عثمان علی
اولا راضی حق بر بدن ام	بجی محمد علیہ السلام

و بد چون شمشاد کامکار و ظل الله عالی مقدر سلطان
 سلاطین روی زمین و خاقان خواقین صاحب تکین
 المؤید من عند الملک العباد السلطان ابن السلطان
 ابن السلطان اثنانی عشر من آل عثمان سلطان مراد خان
 بن سلطان سلیم خان بن سلطان سلمان خان عالی نهاد **ختم**

زنی باو شاه سلاطین شان	خداوند کار ممالک ستان
محبط کرم منبع عدل و داد	حکمت سایه لطفی سلطان داد
جهان شهنشاد شهنشاد	ملاذامم بوجه در کا بیدار
قولیک قولی حاکم رکنبار	کین عسبدی خاقان عالی تبار
رصد قلدی ترتیب اگر ایلیان	بو تجدد و نسخ اندی آئی روان
کورن طبدی تقویم ریح نوبی	بو کف طالعی جمله دندر قوی
اکسی مؤبد قاله کامله	اکتبله جهانده کنونامله
خدا الله تعالی ایام خلافته	وادام آنا رعدله واحسانه

جلوس سلطان مراد
 ۹۸۴

حضرت نیک عهد مایه یون زمان سعادت متوجه مینماید که جمله مراد است
 فضیلهای جهان آراسته و اسباب مقاصد علمای زمان پیراسته
 سیمای وزیر اعظم کشور کشای و مشیر معظم عالم آرایری عضد
 الدوله والدین والدین سعادت ملو محمد پاشای روشن ای **نظم**

اور بر بشیر ولایت پناه	یرا شور در بسم ظل الاله
یقین سایه حقد رر شاه دین	بودر سایه سی کسی شاهک یقین
عیان اولدی ایی سکتورده	جلوس شهنشاه دیندارده
غزای منی اول محمد خصال	ایر نجه اولور خصم دین با پمال
حکک سایه سنده اولور گلران	جهانگیر اوله شایه صدر جهان

اولم بعد ایام قباله و اجلاله نیک توجه شریفه لیه که با جمله نظام
 و انتظام عالمه متعلق مصالح جمهور را من منظم اولوب همیشه صد
 جدید شهنشاهی ترتیب و لائق چون قطب آسمان فضایل
 و کمالات و آسمان نجوم علوم رفیع الدرجات ثالث سعیدین
 نقاران و روم اعنی خواجه شهنشاه معدلت آیین مولانا
 سعد المله والدین و سترخ رسوم **نظم**

در برج فضل و سمر سعدین سپهر خرد مهر اوج برین
 سلمه اند و ابقاه ایله تدارک اوزره ایکن ناکاه مصهر قاهره
 قضاتندن ذوفنون روی زمین مولانا تقی الدین افندی
 و ام فصله در دولت و آستان سعادت ملازمتنه کلوب
 ریاضیده مهارتی غالب اولمغین مقبول و معروف بهورلقد
 عنایت علیه خسروانیدن پایه قدری پیرایه رعایتند مرفع
 و محلی قلند قدره انصره اخراجات لار نه سی بالجه حشرانه
 عامه دن ویریلوب و بتاید اند شروع اولمغین چون
 محل رصد مقابله قسطنطنیه زاد اند عماره بلطفه البهیه ده
 واقع اولان یرمی طونجا نه معموره فوقندن فرنگک سراپی
 دیملکه معروف ساحه لطیفه معین قلوب مباشرت اولمغین
 کبی مرتب اولان آلات غریبه تک کیفیتی شهرنامه سما یوزده
 نظم اولمغین چون اولار رصد فریوبر تقریرلندن جمیع اشکالن
 حل و صور اشکالن زرحل ایله بوسارده تسیطره و درج و بزل
 جمود صرف و خرج قلوب آلات الرصدیه بزیج الشهبانیه

ولادت تقی الدین الرصد

۹۳۶

وفاته
۹۹۳

رصد تقی الدین

در غلظه
۹۸۷

آلات رصدیه

بزیج الشهبانیه

دیو آد قلوب بر تنبیه و طقوز آلات و بر خاتمیه مرتب

اولسندی و بالعد العصه و التوفیق **نظم**

نه سحر اندک ای خائمه سبیرین	که کافوره فرج ایلیوب شکستین
رصد آیتجون رسالتام	یا زوب بهره مند اوله یا خاصام
الهی قبول ایلیوب شهر یار	جهانده قالد حشره دک یا دکار

تنبیه رصد لغته کوز ملک و حکمک مناسنه اولتی و کحال

اراده محل قبلیدن اولور و اصطلاح منجمده عبارتدر بر بنیه
معینه مخصوصه دن که حرکات کواکب معروفه اندن مشخص اولور
و نهان بویلمیه که سلفدن فیثانورس و افلاطون عهدنده تارصا
المیطن و اجرنس و غیر لری زماننده دک بلکه متاخریندن این شاطر
دخی رصدی سطح ارضه بغلیوب قویو حفر اتمشدر و بعضی
متاخرین که مرانده و سمرقنده قیو حفر اتر و ب رصد اتمشدر
دیو مسموع اولنده و غی کبی ایسه ظامرا بر نوع فایده دن خالی
اولما و غی مقرر در زیر احکامی فایده شغل الیزر فاما حالا
رصاد اولان مولانا تقی الدین افندی امت فضایلده مرقم

تنبیه

توانندن

تو بعد از این قاضی ایکن رصد چون فرق ارشون طولانی
عمیق بر قوی قازرب و اشانغیدن یوقارویه دک نزد بان
وضع ایب اندن اتفاقا چندان نفعن مشایده ایموب
بالفوره رسم سلفی اختیار اتمشد در اما قویونک فایده سی
خوبه مولانا تقی الدین افندی ایراد نجه محضا کونزین بعضی
کواکی کوریکه وضع انمنش کی اما رصد مصلحتنه فایده سه
یوقد زریا قویونک یوقاروسی اگر افراطه وسیع اولسه
صحرا دن فرقی اوله و اگر نطفیله اولسه جمیع کواکب مصودنک
رصدی انزه مشکله و حرکات کواکب جمله کواکی سمت راست
کوتوزید و کندن غیرتی تدریج ایله سربری که بر روزن دن و قتی
مکن اولیوب اول روزن دن مرغی اولغه قابل اولنجیه دکن
لا اقل بعضی سنده یوز بیک لکر که که ال ویره بعضی سنک
ال ویزی حال اولور با وجود که سبعة سیاره مصرع صندن
بوریه کلوب بلکه نهایت شماله وار نجه هیچ بر لسی سمت راست
کلمک متصور دکله رایله اولسه قویوریه ارتکاب جمعیت خاطر

تحصیل آید و کی ایندروشن در پس جمله کوکب کجید رصدی تصور اولو
 و بر آید محقق اولانی غیر آیلارده کورنگ ایله بالتمام مقصود
 حاصل اولور مگر بر کوکب که ابروی الحفی اولمانده کورنیوب
 رصدی نمک اولیه **الف اولی** که ذات الحلق ایله موسومدر
 مجسطینک پیشی مقالسنده مگورا اولوب بونکلر فلک البروجده
 مواضع کوکب بطول والعرض رصد اولنور و موضع کوکب
 عبارت اول نقطه دن که مرکز کوکبی کجوب سطح فلک اعلایه
 منتهی اولان خطک نهایتی اولامرگاه که کوکب عرضی اولیه
 والاخطه کوری کجی ایره عرضک منطقه البروج ایله
 نقطه تقاطعیدر و طول کوکب عبارت تر بر قوسدن که واقع
 اولرحمل ابده اسیمله موضع کوکب بنیزه طول دن توالی
 اوزره و توالیدن مراد ترتیب بر وجه یعنی توالی اوزره
 حرکتی اولا و غیر توالی بالعکس و عرض کوکب عبارت تر
 کوکب مرکز مورو منطقه قطع ایدن ایره عرضینک
 تقاطع مبر اولیه مرکز کوکب ارا لرزه واقع اولان قوسه

ویرلر و الت فر لوره شکلی نذکور مولانا تقی الدین افندی
 ایراد پنجه حلقه لری سکز ذراع حکیمیدن زیاده اولوب منی
 بیوک اولنسه فایدسی جوق ایبری لکن قوللانامسی شکل
 اولور دیو یو لکه کتفا اتمشدر اما حلقه لراتی اولدوغونه
 محسبیدن تحقیق استخراج ایروب بو وجهله ترتیب واجتهاب
 اتمشدر حلقه اولی نصف النهار ایکنجی طول اولی کبری او جیحی
 منطقه دردیجی ماره باقطاب بشنجی طول ثانیه صغری تبخی
 حلقه عرض و ترکیبی بو وجهله در که حلقه منطقه البروج ایله
 ماره باقطاب اولان حلقه ایله زوایای قایمه اوزرزه تقاطع
 اندروب بر بر نه تجلیوب باغلامش اولدو قطب فلک البروج
 و قطب معدلن بعدی نه مقدار ایسه اول مقدار اوزرزه قطب
 فلک بروج تعیین اولنوب آنده بر و تضراب اولنسه که محذب
 و مقعر جانبیدن بر و زایدوب جانب محذبده اولان طرفیه
 حلقه طول کبراسی منظوم قیلوب و جانب مقعر نه حلقه طول
 مستظم اول حلقه طول کبراده و قطب معدل انها بعدی متفقیم

برو تضرع اولنه که انجی جانب محد به چقوب مقعره
ایر شیوب و جانب محد بنده حلقه نصف النهاری منظم
قله حلقه عرضک مسطحه ایکی طرفه یعنی دید بان رصد چون
وضع اولنوب با جمله حلقه لری بر کرسیده که منجین اکا
انق در لرفض اولنمش اولاد ذات الحلق اقی الیه
القی پایه درک اوزره قونوب در کلرک اشانه لری
انق کبه بر غیر ی کرسیده تجیل اولنه بعد رصد
وقتنده ذات الحلق آلتنه بیش نضر صا و کیروب
رصد مشغول اولار بر یسه منطقه کوزلیوب
و ایکی کشته ایکی حلقه طولی مر بر یسی بر حلقه کوزلیوب
و بر یسی حلقه عرضک تکر کینه و هرفه دن بقمانه
مشغول اولوب بر مدنی شاقول کوزلیه و شکل
ذات الحلق وجه مشروح اوزره

بودر که رسم

اولنور

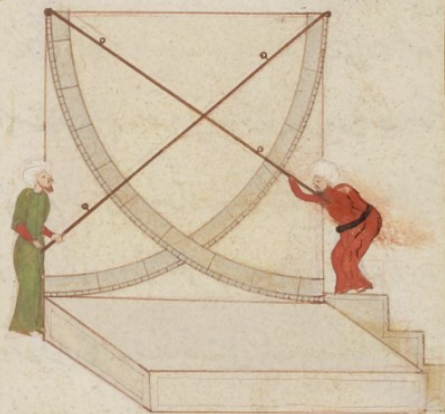

7

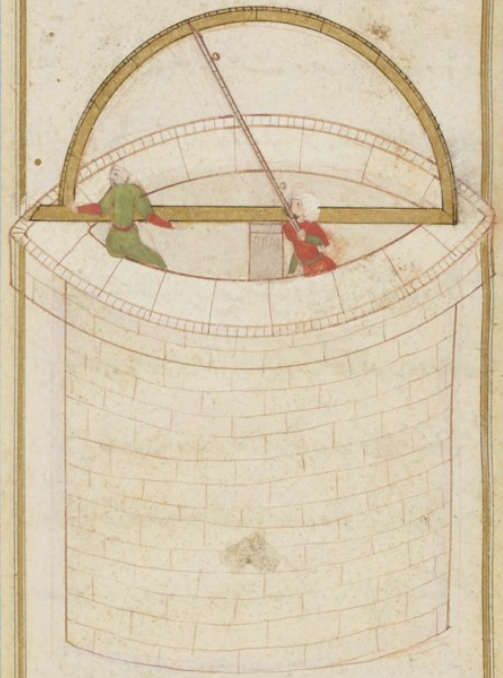
الف ثانیة لبنة در که میل شمسی و ابعاد کواکب عن المعدل انحراف صد
 فلنو مرتقد میں نجاسدن حلقمان بو ترتیب اند و کوری یکی حلقه
 و بعدہ شیزده سدس فخری دیو ترتیب اولنان بنانک بر لبنة
 مولانا تقی الدین افندی رصد جدید چون بطلمیوس تحقیق اند و کی
 اوزره ذکر اولان لبنة اختیار شد ر بو و جهه که بر صفة کطول و
 اون اکیشر ذراع حکمی الیه بنا اولنوب و بر دیوار خط نصف النهار
 اوزره صفة کن رنزه یا پیکه که یو جگلی و طولی اون رت ذراع
 حکمی اولور بر طریق الیه انک پنجه ایکی ربع دایره پر کاری وضع
 اولنه که بر برین تقاطع ایده لاولی سنه قوس ارتفاع شمالی و ثانیه
 قوس ارتفاع جنوبی دیر لوبو قوس جنوبی طغسان درجه و سه درجه
 الشمس دقیقه ای مقسوم اولور و هر بر سینک مرکز نه بر وتر قائم ضرب
 اولنه رصد وقت نه مسطر و ک قطبی اول و تده که قوس در غیر یکی
 مسطره دخی ترتیب اولنوب کاسی بر جانب نه بریسی الیه رصد ایوب کاسی
 افخ جانب نه دخی بریسی استعمال اولنه استعمال زمانده یوقار و باشی مرکز نه
 اولان تده کچله و هر مسطره ده راصد رک رصدی چون یکی بر نه یعنی یکی

دیر بان وضع اولنوب مسطره دن را صد کمال بصیرت دزره مشغول
 اولوب ارتفاعات و میول ابعاد کو اکب صدا اولنور و لازم
 اولدوقده صعود اچون سلم یعنی قیچ پایه یوزد بان مهیا اولنه
 و شکل لبه و جرم مشروح اوزره بودر که رسم اولنور

الفصل الثالث ذات السمته الارتفاع بوجه زمره مک عطار دک الی
صعبه لری رصد اولند و غندن غیر ی سایر کو ابک دخی تن ارتفاعی
معلوم قنور و بوالی رصا و اسلامیون مشقه ترتیب ایروب
و مذکور که رصد لرین مراعیه نقل و لنوب و بعد این شرط دخی
و مشقه و وزن قوللان و غنی محققه و حالاً رصد جدید چون موالی ^{الدین}
افندی ذکر اولان آتی دخی خوب مرتب نمشد و بوجه که بر طولانی مدور
است قله کبی بویار و چهار نیوب که ارتفاع قطری اون کی دراع حکمیدر
اوستند نصف ایره معدل آتی سلو بنیم خاسدن اولان نصف حلقه کبی
کبی بر نیم حلقه دخی خاسدن و وزن قله نک اوزرنده و کیوب فرور نیم حلقه
ذات الارتفاع در ر و یوقار و قوس منقسم بالا جزا و الد قاتق اولوب
وسط قطرون ذات الارتفاع کبلی کچک ایچون مرکز وضع اولنوب
بعد ذات الارتفاع بر حلقه حامله خشبیه ایله تقیید اولنور
و مرکز ذات الارتفاع کبچن میل و عمود ایله ایکنه هر فیه لو
بر بسطه محتوی اولوب انوکله ارتفاع بلنور بر اصد ^{بسی} الارتفاع
حتیک ایروب و بری مسطر کیکیلید رصد اولنوب بر کاتب دخی ^{غنه}

تحریر ایله و شکیلی بودر که رسم اول نور

الرابع ذات الثقبین مجسطنی تک پیشی مقاله سنده مذکور
 اوله و غی مبر صدر و بونکله اختلاف منظر قدر صد اوله و غدن غیری تمام
 ارتفاع بونکله بلور و بوشکلی مولانا تقی الدین افندی تمهیدین
 وضعی اوزره بوجمله اختیار اتمشه که اوج مسطره یعنی جدول
 ایچن تری و کلری کبی طولانی تحت ترتیب اولنوب برسی قایم
 اوله اتقواوزرنه که اکا رباب فن مسطره قایم مسطن اولی دنی
 دیر لر برسی ذراع حکمیده اون ایکی ذراع اوله بونزه اوقدن
 مراد حیدر مسطره ثانیه ایله مسطن اولی تک یوقار و باشلیک
 ایکی و جنده برسمار ایله ذکر اولان محور سه حکم قلوب و بر طولانی
 درک کبی بنا تک اوزرنه بر عارضه بغلیوب شول حیثیتده کباشنده
 اولان حلقیه مسطره اولینک باشنده اولان محور کچک ایچن
 معد اولنور بر وجهه که محور موضعه کجوب ایماغی اینه یکجه کلسکره
 یمنی شماله متحرک و ملغنه قابل اولوب ایکی طرفدن بله رصد ممکن
 اوله و محل مسامر نورده بر طریقی ایله خط مشد قلند که شاقول
 مسطره اولی دن اشاعی مرور ایدوب قاعده اوزره قویب

اصلاً قالمق ای صحت قیام معلوم اوله و اوچی مسطره مسطره
 قائمه تک قاعده سی یعنی دکسی قرینه برسمارله ترکیب التمش
 اوله و کرکه مسطحه ثانیه تک طولی اون ایکی ذراع حکیمین اقل
 اولیه و ایکی قطبک مینی که سمار تخمید مسطحه قائمه دن محل سمار که
 مابینی قدرجه اولوب و التمش فرض اولوب اقسامندن
 و اعدادندن اوچی مسطره تک طولی اول قاعده دن ربع
 دایره تک وتری مقدار درجه اوله و ترون مراد بود که بر قوسک

ایکی طرفیه متصل اولان خط مستقیمه

و ایکی لبه یعنی ایکی طرفه که فارسیجه

دیر بان دیر مسطره قالمه اوزره

نصب التمش اوله مسطحه ثانیه سکان

درت درجه والی بر دقیقه و اون

ثانیه ایله منقسم ایدیه اول اجزایلیه که قطبده راس مسطره ثانیه تک

التمش جزواور تاسنده اوله یعنی سکان پیش تقریباً حصه از تک

هر بری مسطره ثانیه تک التمش جزو حصه لرلیه برابر اوله و هر درجه

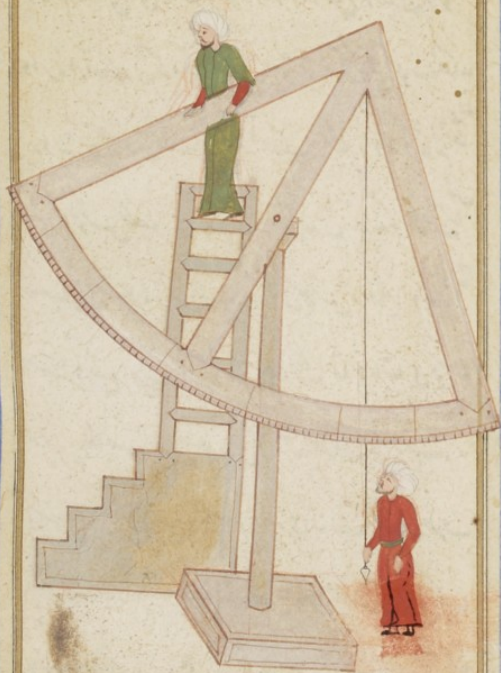
الشمس دقیقه اوزر منقسم ایده از اعداد ک ابتدا سی مساردن اوله
 و بعضی صا و مسطله ثالثه برینه ربع حلقه نصب ایدر را امیش
 بو ان منفید اولند و غی ایچون بونی اختیار اتمش در و مرصود
 اولان ک کوکب نه قدر افقته قریب اولسه مسطله بویکک و تملی ایچون
 بر سلم یعنی زرد بان مرتب و همیا قلوب و بر ایکی اصد اوزر نه چوب
 رصدا تده و کلرین شانغیده بر کاتب یا زوب و بر کسند و غی شاقول
 حفظ اتمک ایچون ممکن ایروب است تمام ایده لر و شکل بو در ک رسم اولنور

الفصل در ربع مسطری و بوشکل بر دایره قوسک ربعی قدری اولوب
 نصف قطری طقوز ذراع حکیمیه مسطره کرسی اول قوسه منضم
 اولماغن ربع مسطری میشد و بعضی ربع دخی در زیر
 تحتید ف دیبر لبو بخله ارتفاع یعنی کوکب افقعدن ارتفاعی
 و تمام ارتفاع دخی رسد اولنور و مراد ارتفاع کوکب بر قوسه
 دایره ارتفاعدن که مرکز فالمدن چپوب مرکز کوکبی کچوب فلک
 بروجه سته اولان خطک رسیده افک مابینده اوله و تمام ارتفاع
 مراد بو قوسه مخصوصه در دایره ارتفاعدن خطنده کور است
 مابیننده شکلی بود که رسم اولنان قوس ارتفاع اوزره پنج
 مسطره وضع اولانکه ذکر اولان مسطره ک اشاعی باشری قوس
 مزبوریه ملاصق اول مسطح یعنی قوسک طرف ایمنی و جنبه
 و مسطره وسطی و مسطحه و مسطح ایسری کذلک قوسک طرف
 ایسری و جنبه بر برمیخه قاعدتس اوله و مسطره وسطی تک
 وسط حقیقی سنده بر محور ترتیب قلوب و بر شمع برده یا پلان
 قاعده یعنی که اوزره وضع اولنوب یوقار و باشی اول محور

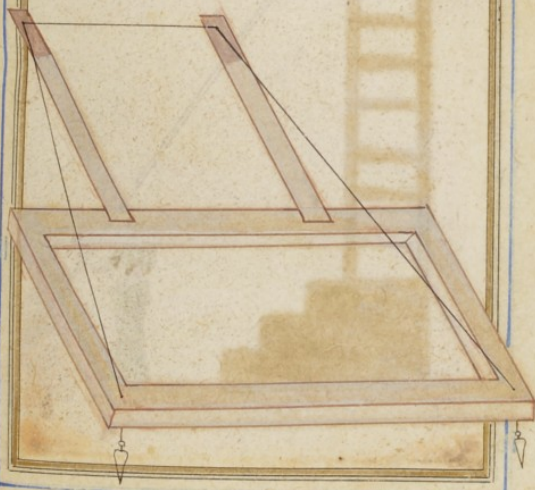
کج بود و مسطره ثانیه ده اکی بر طرف یعنی در میان اجنبیه قلوب مرکز بود جنط
 وضع اول قلوب سایر بر عکس کبی طرف اسفند ه شاقول اصل و هم یعنی نزد با
 مهیا قلوب شاقول کاتب اشاعیده و راصدر
 نزد بانکه صعود ایوب رصد ایده لر و شکلی بود که رسم اول نور

السادس ذات الثقبین مجسّطیک مقاله خامه سنده بودنی
 مذکور در بونقطه ابعاد و اجرام و مقادیر که ایجابی معلوم قلنور و شکل بود که بر او
 مسطره ذات الثقبین مسطره ثانیه سی کی حکیم ذرا عید طولی او ایکی
 ترتیب قلنوب اجزا و دقایقه مقسوم و لونه و ایکی باشند بر هر دو یعنی
 دید بان بر می تحرک بری ساکن وضع و لنوب صده شتغال اید و رو نایند
 بر کاتب کل اید و ب تحمیلی و لمان مقدار لری تحریر ایدیه و شکل بود که رسم و لنور

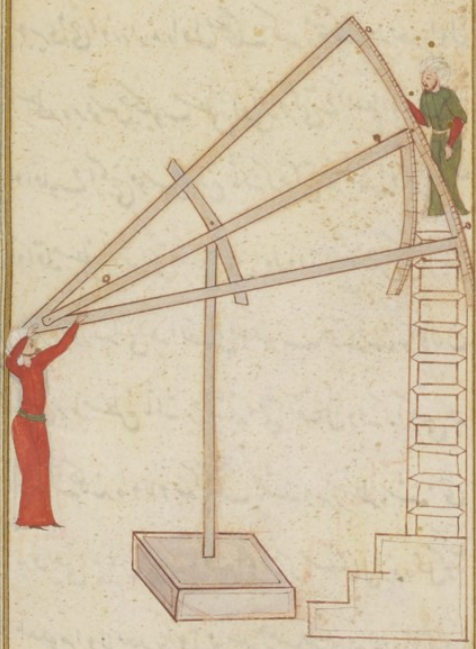

تاسع ذات الاوتار بوسيلة اعتدالين لغني اعتدال نقطه ربيع و اعتدال
 نقطه خريف رصد و تحقيق اوله و بعضي حكما بخصوصه چون بر طبقه ترتيب
 ايو ب سطح موازي معده و خاليا عن القسب نصب الميزه في حاله
 صديقه مولانا قتي الدين افندي انك بدلته برقاعده مستطيله مرجه درت قطع
 كشدن و التي قطعه در كفن وضع الميزه كدرت درك طابان كي مرصع شكل
 و ايك دركي اوتاري قومق چون ديكيلور و باجمله ايكى عضاديه محمود اولي
 تمام عرض و ثمانية عرض بلد كجسي نسبتى اوزنه قطع اوله و اول نسبت اوزنه و اوله
 دلنوب خيطا كجس بلوب شاقول منتهاسنده اصله قاعده شكله بود كه روم اوله

التاسعة مشبهة بالمناطق متقدمين بوشكى المتشردى رصد جديدة
 مولانا تقي الدين افندى مجسطيك مقاله عاشره سندن نصف قطر مشر
 رصد و تحقيق قلمقن اچون استخراج ايدوب كيفيتى بودر كه اولان
 مسطرهيا قلوب ايكسى ذات الثقتين كى بر سطحه متحرك اولوب
 و بيرى نى اوز لرنده اول سطحك سكلنده متحرك اولبعده اول
 سطحه بر قوس حيكلوب مسطره اولى كه حركتى فى السطح اولوز اچكا
 و اقلوب ايكچى قوس مسطره نالنه كه حركتى فى السك اولور اكا و نى
 و اقله مسطره نالنه اچى ضبط اچون اوله ذات الثقتين كى تركيدن
 صكره محور بندكشى ايدى اتصال اولنوب فصد سنده اولان
 باصى ريد مسطره نالنه بر حيشته دخى اتصال اولنه كه ايكسى بد
 بر بندكش سكلنده اولو بندكشك باشنه و هر بر مسطره باشنه دخى
 هر فوعينى ديد بان رصد وضع اولنه كه استعمال لرند و محل كوكب
 معلوم اولابعد اول قوس لر مسطرى قوللامق اچون
 كرسى يرند طوب و ضرب بر زن ميمونلى كى بر ميمونك اوزرن
 قونوب تونك قونداغى دولمسى كى بر طرفن طومتى ايد و طرف

اخیرنی بر اصد طو تغلر صد اولنور و شکل بوور که رسم اولنور

انسان بنجام رصدی بطلمیوسدن منقولدرکه ضبط ازمنه
 محققه یه قادر اولسم رصده بهر کلی تصرف بولوردم حتی
 صوید و قومه ضبط اتمکب چون قصد ایدوب میسر اولماد و
 ارباب فنه روشن ایکن اجنابت اسد شهنشاه ربیع مسکون خلدت
 ایام خلافته حضرت تدر نیک فرمایونلرندن حالاتی الیه ایندی
 بنجام رصدی بترتیب اتمکب بطلمیوسه فوت اولان مقاصدی
 احاطه اتمشدر و سخی بودرکه اولابر بویک حلقه مدور ترتیب
 اولنوب کا حلقه محیط رصده بولتسمه قلوب و اولد ایره
 الشمس قسم او زره منقسم قلوب بر قسمی که بر دقیقه در الشمس ثوابنه
 اقسام ایدل تقیم اولنوب انکله ارساده ازمنه محققه حاصل اولور
 و اول حلقه تک اجمده پیشد ایره فرکنی ساعت چرخری کی چربوب
 چرخری بر برندن متفاوت اوله بو طر بقدر که جمله دن یوقار اولان
 چرخ اشافیده اولان چرخر که جمله سندن کوچک و که که اکارا ص
 چرخ دیلر و اندن شایخی اولان چرخ که ردیف چرخ دیلر دوری
 بر ساعتدن بر دقیقه در قاص چرخیدن بویک اوله و اندن

اشناخته اولان چرخ که واسطه چرخنی بواسطه العمل در زیر ذکر اولان
چرخندن بویجک اولابو اوج قطعه چرخندن اشناخته اولان چرخ
اوج قاترا علی سته تقییط چرخنی و اوسطنه که دور سی بر سله تر
مدار سله و اندن اشناخته که بر در جسم زن اون بیشه دک
منقسمه محیط درج دینسور ما فوقنده اولان اوج چرخندن
بیکه اوله و اندن اشناخته اولان بیشه چرخنی که اول
دخی اوج چرخنی محتوی اولوب اولی سنه مدیر چرخنی
دینسور که دور سی بر سله تر و ایکنی چرخه که بر سله تن
یکرے درت سله تک منقسمه دور سی بر کونده کره
دور و محیط سلهات دیو تقییط اولمنشدر وانک
ایکنده اولان اوج چرخنی چرخک اوز زنده شکل
مخمس اولان محور چرخ تقییط در که
بیش دیش ایله شق اولمنش در وضع اولن
مجوعه تک صورتی بود که رسم
قیلنور

15

خاتم الالات مزبوره ترتيبی چون مرتب اولان پرکار

سیندی تک بمانند در بوکا احتیاج قوم حلقهات و دوایری

جز تک تحریر امک چون ولوب که اغاجدن برسطس

طولانیدر ایکی قطعه مور کلنک شکمزه پرکار چون اول

مسطح تک ایکی باشند که لوب مرکز مورین بر باشند مستحکم

فلتوب پرکار چون اولانی بر مجور اید اوزادوب قصاصق

چون نصب اولونب عمل قلموز اما بوسطه بر کاردن خالی اوسه

سیندی دیشله و بوندن غیری ساطر و حوا یکدن بو انوب

واو جھی اولمانغ اکتفا اولونب شکلی بودر که رسم قلموز

76

